

УДК 324:329(477)

Ю. В. Латиш

**«ЧЕРВОНІЙ РЕНЕСАНС: КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ
У ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ 2012 РОКУ»**

Розглядається участь Комуністичної партії України у виборах до Верховної Ради України 2012 р., аналізуються передвиборна програма партії, перебіг виборчої кампанії та її результати, визначаються причини зростання популярності комуністів.

Ключові слова: Комуністична партія України, вибори, з'їзд, голосування, передвиборна програма, соціалізм, П. Симоненко.

Рассмотрено участие Коммунистической партии Украины в выборах Верховной Рады Украины 2012 г., анализируются предвыборная программа партии, ход избирательной кампании и ее результаты, определены причины роста популярности коммунистов.

Ключевые слова: Коммунистическая партия Украины, выборы, съезд, голосование, предвыборная программа, социализм, П. Симоненко.

The article deals with the participation of the Communist Party of Ukraine in the election in 2012 to Verhovna Rada of Ukraine.

The aim of the article is an all-round analysis of reasons of electoral success of Communist Party of Ukraine in 2012 on a background a political and economic situation in Ukrainian society, consideration of the program of party, methods of work with electors, anticommunist propaganda from the side of power and opposition, research of motion and results of elections.

On results elections communists got 2 687 269 voices of electors, that laid down 13.18%. Thus, the amount of supporters of party grew in 2.1 times, comparatively with extraordinary elections in 2007 and in 2,9 times, comparatively with the last next elections in 2006. This result appeared the best for Communist Party of Ukraine from 2002. Communist party became firmly established as leading force is confessed in the left sector of Ukrainian society. It was not succeeded to fasten success communists with majority districts. None of the candidates pulled out by communist Party gained victory.

The reasons of increase of popularity of Communist Party of Ukraine are world economic crisis, stagnation of the Ukrainian economy and intensifying of contradictions in society; disappointment of ruling Party of Regions inability to execute the socio-economic promises, return of electorate of South and East of Ukraine to the communists; intensifying of class antagonism and class struggle; purposeful politics of modernisation of party, a course on that was declared on 42th convent of Communist Party of Ukraine, updating of the program of party and rejuvenation of party rows; absence of other popular political projects is in the left political segment of Ukrainian politics.

Keywords: Communist Party of Ukraine, elections, convent, voting, election programme, socialism, P. Symonenko.

Комуністична партія України (далі – КПУ) – одна з провідних політичних сил нашої держави. Вона змогла відродитись після антиконституційної заборони і впродовж другої половини 1990 – х рр. залишалася найбільшою та найвпливовішою політичною партією України. На початку ХХІ ст. популярність комуністів впала, партія пережила кризу. Однак в останні роки намітилася тенденція до її відродження, що зумовлено як загальносвітовою тенденцією зростання популярності лівих сил (що засвідчили вибори у Франції, Чехії, Словенії, Литві, Венесуелі), так і зневірою українців у партіях великого капіталу.

Історія відродженої у 1993 р. КПУ лише починає досліджуватися, хоч актуальність теми не викликає сумнівів. Вивчення ролі й місця комуністів на політичній арені незалежної України було започатковано у працях Г. Буйка та Г. Попова [1, с. 70–82], О. Гараня і О. Майбороди [3], Г. Крючкова [10], В. Литвина [16], Р. Малиновського [17], у кількох наших публікаціях [11; 12]. В останній з них відзначалося, що в Україні склалися передумови для «червоного ренесансу» [13, с. 58].

Метою пропонованої статті є всебічний аналіз причин виборчого успіху КПУ 2012 р. на тлі політичної та економічної ситуації в українському суспільстві, розгляд програми партії, методів роботи з виборцями, антикомуністичної пропаганди з боку влади та опозиції, дослідження ходу та результатів виборів.

На парламентських виборах 2007 р. комуністам вдалося подолати тенденцію падіння рейтингу. Світова економічна криза, розчарування діями влади, абсолютна незахищеність людини, праці перед капіталом, маргіналізація інших лівих партій, активізація націоналістів, створювали сприятливий ґрунт для зростання популярності лівих.

На парламентські вибори Комуністична партія йшла у неоднозначному статусі. З одного боку, вона перебувала в складі парламентської більшості, а кілька її представників займали пости у виконавчій владі, з іншого – комуністи залишалися єдиною силою, що пропонувала альтернативу існуючому ладу. Опоненти заявляли, що фракція комуністів разом з «регіоналами» і «литвинівцями» начебто забезпечує своїми голосами прийняття усіх одіозних законів на користь великого капіталу.

На наш погляд, входження КПУ до коаліції з Партією регіонів виправдало себе. Тактика тимчасових союзів з буржуазними партіями заради реалізації своїх програмних цілей повністю відповідає доктрині марксизму-ленінізму і не є ані зрадою ідеї, ані зрадою виборців. В. Ленін писав: «Боятися тимчасових союзів, хоча б і з ненадійними людьми, може тільки той, хто сам на себе не надіється, і жодна політична партія без таких союзів не могла б існувати» [15, с. 19]. Партія пролетаріату, відзначав В. Ленін, не може обійтися без компромісів. Використовуючи суперечності між різними групами буржуазії, вона повинна шукати (і вміти знаходити) прийнятні форми для компромісів, залишаючи завжди за собою свободу критики свого тимчасового союзника [14, с. 59].

Були, звичайно, і багаторазові випадки узгоджених голосувань комуністів та «регіоналів», якщо розглядувані законопроекти відповідали передвиборним обіцянкам і Програмі КПУ. Так, були спільно проголосовані й прийняті закони: Про продовольчу безпеку (Про забезпечення громадян України продуктами харчування в умовах світового дефіциту продовольства); Про державну підтримку сільського господарства України; Про засади внутрішньої і зовнішньої політики, що закріпив позаблоковий статус України; Про засади державної мовної політики; Про підвищення виплат військовослужбовцям при виході на пенсію; Про право використовувати копії Прапора Перемоги під час офіційних свят, присвячених Перемозі у Великій Вітчизняній війні; Про мораторії на приватизацію прибуткових державних і комунальних підприємств тощо [2].

Натомість комуністи рішуче виступили проти започаткованих владою реформ, спрямованих на «затягування пасків», на вихід з кризи за принципом «бідні поділяться з багатими». КПУ була найпослідовнішим критиком пенсійної реформи, виступала проти проектів Трудового та Житлового кодексів, тотальної приватизації, спроб розпродажу землі сільськогосподарського призначення [5, с. 10].

Входження комуністів до парламентської коаліції мало на меті перешкодити планованій змові ПР та БЮТ, між якими тривали закулісні переговори. Необхідно було завадити об'єднанню цих двох партій капіталу, не допустити створення ними конституційної більшості. Комуністи увійшли в коаліцію не беззастережно, а на засадах Угоди між В. Януковичем та Блоком лівих і лівоцентристських сил, котра передбачала виконання важливих положень, щодо яких передвиборні обіцянки КПУ й ПР збігалися або були співзвучними [8, с. 265–272]. Однак, згодом регіонали почали ухилятися від виконання передбачених Угодою положень, особливо в питаннях соціально-економічної політики, зміцнення засад парламентаризму, розвитку місцевого самоврядування, протидії націоналістам. Рішення Конституційного Суду України про відновлення дії Конституції України в редакції 1996 р. перетворило правлячу парламентську коаліцію на аморфну парламентську більшість, позбавлену важелів реального впливу. Стало очевидним, що тимчасовий тактичний союз між КПУ й ПР фактично вичерпав себе. Це давало підстави Компартії йти на вибори самостійно.

30 липня 2012 р. позачерговий 45–й з'їзд Комуністичної партії України затвердив Передвиборну програму партії та висунув кандидатів у народні депутати України в одномандатних виборчих округах та в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі.

У Передвиборній програмі КПУ, що базувалась на Антикризисній програмі партії, під гаслом «Повернемо країну народу!» констатувалось, що Україна опинилась у тяжкій соціально-економічній та гуманітарній кризі, що стала наслідком відмови від соціалістичного шляху розвитку. Єдиним виходом із ситуації називався «демонтаж капіталістичних відносин, спрямування суспільства і держави в надійне русло соціалістичного розвитку» [20, с. 16]. КПУ зобов'язувалась забезпечити перемогу над безробіттям, бідністю і відсталістю, перемогу над корупцією, зміцнення державного суверенітету, збереження здоров'я українського народу, доступність якісної освіти, вирішення житлової проблеми і подолання занепаду ЖКГ, моральне оздоровлення суспільства. В економічній сфері передбачалося повернути в державну власність підприємств базових секторів економіки; забезпечити розвиток наукоємних секторів

і виробництв; заборонити купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення; впровадити прогресивну систему оподаткування та оподаткувати предмети розкоші; посилити державний контроль над ціноутворенням; гарантувати, щоб частка оплати праці в собівартості продукції становила не менше 60%; скасувати підвищення пенсійного віку; повернути трудові заощадження. Перемогу над корупцією мали забезпечити введення виборності суддів; ліквідація недоторканності для представників влади; запобігання поширенню клановості та сімейственості кадрів; перехід до формування бюджету «знизу»; розширення практики референдумів; надання профспілкам права законодавчої ініціативи. Пріоритетами зовнішньої політики мали стати вступ до Митного союзу, Єдиного економічного простору, Євразійського економічного союзу; конституційне закріплення позаблокового та нейтрального статусу України; перегляд всіх нерівноправних міжнародних договорів, у першу чергу – в рамках СОТ; припинення співробітництва з МВФ. В галузі медицини КПУ виступає за надання громадянам безкоштовної медичної допомоги; відродження державної мережі медичних установ, насамперед – у малих містах та на територіях сільрад; забезпечення контролю за якістю продуктів харчування, товарів широкого вжитку та медичних послуг. У сфері освіти пропонувалося забезпечити її безоплатний характер і належне фінансування на рівні 10% ВВП; модернізувати матеріальну базу навчальних закладів; розширити державне замовлення на фахівців робітничих професій і гарантувати перше робоче місце для молодих фахівців; впровадити систему матеріальної та соціальної допомоги молодим педагогам. Комуністи відстоюють необхідність розгортання масштабного будівництва соціального житла; обмеження видатків на комунальні послуги 10% доходів сім'ї; зобов'язання роботодавців забезпечити житлом своїх працівників. Зберігались традиційні вимоги партії щодо надання російській мові статусу другої державної (шляхом референдуму); введення кримінальної відповідальності за пропаганду ідей нацизму та героїзацію колабораціоністів тощо [20, с. 16–18].

У зверненні делегатів позачергового 45 – го з'їзду Комуністичної партії України зазначалося: «Сьогодні питання стоїть жорстко: хто кого? На це питання є лише дві відповіді.

Або Україна буде й далі йти капіталістичним шляхом, нав'язаним олігархічним режимом, який перетворив нашу неньку за рівнем життя на країну третього світу, прирік на технологічну відсталість, породив розквіт корупції й казнокрадства, довів більшість трудящих до зубожіння і відчаю.

Або Україна піде альтернативним шляхом, в напрямку соціалізму, який пропонують лише комуністи – єдина політична сила, яка наполягає не на зміні чиновників від одного чи іншого угруповання, а на заміні політичного та соціально-економічного курсу країни» [22, с. 5].

Комуністична партія України висунула 214 кандидатів за партійним списком та 200 в одномандатних округах. До першої п'ятірки партійного списку увійшли: перший секретар ЦК КПУ П. Симоненко, голова Ради Організації ветеранів України, народний депутат України П. Цибенко, завідувач кафедри психіатрії, загальної і медичної психології Дніпропетровської медичної академії І. Спіріна, народний депутат України С. Кілінікарів, перший секретар комсомолу О. Присяжнюк [23, с. 3]. Серед кандидатів від КПУ були представлені всі верстви трудящих – від робітника і селянина до лікаря та приватного підприємця, 38 керівників підприємств, 32 вчених та викладача, 151 депутат Верховної Ради та місцевих рад. Більшість діючих народних депутатів та 26 з 27 керівників регіональних партійних комітетів балотувалися в одномандатних округах. Широке представництво отримали жінки. Понад 100 з них отримали змогу балотуватися до Верховної Ради України за списком та мажоритарними округами від КПУ. Кандидати-комуністи являли собою сплав молоді та досвіду. Кожному восьмому з них на момент голосування не виповнилося 30 років.

Проведення передвиборної кампанії відбувалося в межах загальнопартійного проекту «Стратегія-2012», що включав програми «Агітатор», «Передплатник на партійну пресу», «Робота. Зарплата. Захист», «Контроль. Порядок. Справедливість», «Реєстр партії». Було також проведено масову акцію «Народний референдум», яка знайомила громадян із засадничими положеннями партії та пропонувала дати їм оцінку. Передвиборною кампанією займалась група професійних політехнологів на чолі з А. Золотарьовим. Комуністам вдалося інформаційно стартувати раніше від інших політичних сил і розширити свою присутність в інформаційному полі. Головний акцент робився на зовнішню рекламу та «польову роботу» з виборцями. Рекламну кампанію партії навіть опоненти визнали однією з найефективніших.

За словами П. Симоненка, Компартія витратила на вибори 72 млн. грн. (витрати КПУ на кампанію 2007 р. становили 15 млн. грн.), які були отримані за рахунок членських внесків (адже КПУ – єдина партія, члени якої регулярно сплачують внески), відрахувань з депутатської зарплати та добровільних пожертвувань.

Комуністи позиціонували себе як єдина альтернатива усім існуючим партіям, що пропонує

якісно новий шлях розвитку – перехід до соціалізму. Вони протиставляли себе як правлячій Партії регіонів, так і опозиції. За словами П. Симоненка, влада та опозиція «єдині в головному: всі вони ворожі трудовому народу і захищають винятково класові інтереси експлуататорів» [18, с. 19]. Особливо непримиренну позицію КПУ зайняла щодо націоналістичної партії ВО «Свобода», називаючи її членів фашистами, «ланцюговими псами буржуазії» тощо [6; 25, с. 72]. В свою чергу, не лише праві радикали, а й навіть деякі представники правлячої партії погрожували заборонити комуністичну ідеологію.

Опоненти постійно педалювали теми перебування КПУ в коаліції (хоч на момент виборів ніякої коаліції вже не існувало через зміну Конституції), дорогої та інтенсивної рекламної кампанії КПУ, заможного життя окремих партійців, припускали фінансування з боку Росії та олігарха К. Григоришина [7]. Однак, цим звинуваченням бракувало доказової бази, тому вони мало впливали на базовий електорат комуністів.

За результатами виборів у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі КПУ здобула 2 687 269 голосів виборців, що склало 13,18%. Таким чином, кількість прихильників партії зросла в 2,1 рази, порівняно з позачерговими виборами 2007 р. та у 2,9 рази, порівняно з останніми черговими виборами 2006 р. Цей результат виявився найкращим для КПУ з 2002 р. (детальніше див. табл. 1). Особливо важливо, що в складі електорату комуністів майже вдвічі збільшилась частка молоді.

Таблиця 1

Результати КПУ в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі [19]

Рік виборів	Кількість виборців, що проголосували за КПУ	% за	Місце
1998	6 550 353	24,65	1
2002	5 178 074	19,98	2
2006	929 591	3,66	5
2007	1 257 291	5,39	4
2012	2 687 269	13,18	4

Найвищі результати комуністи показали на Півдні та Сході України, виборовши в 10 регіонах друге місце (м. Севастополь – 29,46%, Луганська обл. – 25,14%, Херсонська – 23,34%, Запорізька – 21,16%, Харківська – 20,84). Найнижчими виявились показники Компартії в західному регіоні України, а також у Київській області та м. Києві. Якщо під час попередньої парламентської кампанії 8 обласних організацій не подолали 3-відсотковий бар'єр, то під час цих виборів лише три не подолали 5%: Івано-Франківська, Львівська й Тернопільська (детальніше див. табл. 2).

Таблиця 2

Результати КПУ в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі в межах регіонів України, 2012 р. [19]

Регіон	% за	Місце
м. Севастополь	29.46	2
Луганська обл.	25.14	2
Херсонська обл.	23.34	2
Запорізька обл.	21.16	2
Харківська обл.	20.84	2
Авт. Респ. Крим	19.41	2
Дніпропетровська обл.	19.38	2
Миколаївська обл.	19.09	2
Донецька обл.	18.85	2
Одеська обл.	18.16	2
Полтавська обл.	13.49	4
Кіровоградська обл.	13.46	4
Чернігівська обл.	13.20	3

Житомирська обл.	12.82	4
Сумська обл.	12.24	4
Черкаська обл.	9.29	5
Вінницька обл.	8.86	4
Хмельницька обл.	8.81	5
м. Київ	7.23	5
Волинська обл.	6.97	5
Рівненська обл.	6.21	5
Київська обл.	6.11	5
Чернівецька обл.	5.46	5
Закарпатська обл.	5.03	5
Львівська обл.	1.99	6
Тернопільська обл.	1.92	6
Івано-Франківська обл.	1.78	6

Якщо подивитися на результати в розрізі округів, то лише в 31-му окрузі з 225, Компартія не одержала 5%. Це – по 2 округи у Волинській, Закарпатській, Київській та Чернівецькій областях, 5 – у Тернопільській, 7 – у Івано-Франківській і 11 – у Львівській. В 186-му окрузі Херсонської області за партію проголосували понад 23 тисяч виборців або 26,6%, що дозволило обійти всі інші політичні сили і посісти перше місце.

Всі регіональні парторганізації поліпшили свої показники, порівняно з аналогічною минулою виборчою кампанією, а Волинська область – єдина, котра не лише вийшла на показники 2002 р., а й збільшила їх. Найбільшим виявилось зростання підтримки комуністів, порівняно з 2007 р., на Закарпатті, де кількість тих, хто підтримав партію, збільшилась в 2,7 рази; на Донеччині – в 2,6 рази, Одещині – в 2,5 рази, Луганщині, Тернопільщині й Буковині – в 2,4 рази, на Волині Миколаївщині та Рівненщині й в місті Севастополі – у 2,3 рази. У Любешівському районі Волинської області за КПУ проголосували 40,97% виборців, у районах Херсонської області: Чаплинському – 40,79%, Новотроїцькому – 36,69%, Нижньосірогозькому – 36,01%; у Володарському районі Донецької – 35,96%; у Новопсковському районі Луганської – 35,90%; у Семенівському районі Чернігівської – 33,78%; у Каланчацькому районі Херсонської – 33,54%; у Старобешівському районі Донецької – 33,44%; у Кіровському районі Луганської області – 33,18% [9].

Однак, комуністам не вдалося закріпити успіх в одномандатних округах. Жоден з висунутих Компартією кандидатів не здобув перемоги через використання жорсткого адміністративного ресурсу і величезні фінансові впливання їхніми опонентами. 39 кандидатів від КПУ посіли друге місце в своїх округах. П. Симоненко назвав мажоритарну систему в Україні синонімом підкупу, шантажу та адмінресурсу в найбільш яскравих та цинічних проявах [21].

Головним підсумком виборів стала нездатність жодного з кланово-олігархічних угруповань отримати повний контроль над Верховною Радою. Партія регіонів, за словами П. Симоненка, переоцінила свої можливості і не тільки не змогла створити у Верховній Раді конституційну більшість, а й зазнала величезних втрат: у підтримці їм відмовили більше двох мільйонів виборців, котрі голосували за них на попередніх виборах [4]. Однак виборці відмовили в довірі і ліберально-націоналістичній опозиції, яка не змогла запропонувати чіткої альтернативи владному курсу. Це віддало в руки комуністів парламентську «золоту акцію».

У Постанові про політичні підсумки виборів ЦК і ЦКК Компартії України констатується, що «партія утвердилася як визнана провідна сила в лівому секторі українського суспільства. Вибори показали тенденцію до посилення в ньому лівих настроїв, що створює основу для активізації боротьби за реформування нашого суспільства на соціалістичних засадах, для надання цій боротьбі справді масового характеру» [24].

Причинами зростання популярності КПУ стали:

- світова економічна криза, стагнація української економіки та загострення суперечностей у суспільстві;
- розчарування нездатністю правлячої Партії регіонів виконати свої соціально-економічні обіцянки та повернення електорату Півдня та Сходу України до комуністів, втраченого після «Помаранчевої революції»;

- загострення класового антагонізму, що прийшов на зміну цивілізаційно-регіональному, що був характерний у постмайданний період;
- цілеспрямована політика модернізації партії, курс на яку було оголошено на 42-му з'їзді КПУ, оновлення програми партії та омолодження партійних лав;
- мобілізація лівого електорату, викликана активізацією націоналістів (успіхи радикальної соціал-націоналістичної партії ВО «Свобода», бійки на День Перемоги, дебати довкола закону про статус регіональних мов);
- відсутність інших популярних політичних проєктів в лівому політичному сегменті української політики через дискредитацію та занепад старих лівих (СПУ, ПСПУ), а також нездатність нових лівих проєктів запропонувати альтернативу КПУ і забезпечити фінансування передвиборної кампанії.

Разом з тим, на заваді ще більшому зростанню представництва КПУ у Верховній Раді України стали:

- експлуатація лівих гасел представниками ліберального провладного та опозиційного таборів, які демагогічно роздавали обіцянки про недопущення торгівлі землею, зниження пенсійного віку, безоплатну медицину, насправді не збираючись їх виконувати;
- перетікання радикального антикапіталістичного електорату, особливо в Центральній Україні, до соціал-націоналістичного ВО «Свобода», яке, критикуючи капіталізм та глобалізм, насправді виступає за їх збереження у формі дрібновласницького, т. зв. «народного капіталізму», а також відволікає протестний потенціал мас, розпалюючи антикомуністичні, ксенофобські настрої, звинувачуючи в усіх бідах «п'яту колону», мешканців окремих регіонів, мігрантів;
- ліберально-націоналістичний консенсус в ЗМІ та експертному середовищі, витіснення лівого дискурсу з університетської та академічної практики, зі школи, відсутність лівої естетики в мистецтві. Все це сприяє фальсифікації та розщепленню свідомості громадян, яким упродовж багатьох років доводять неповноцінність власної країни, необхідність сліпого слідування в фарватері «цивілізованого світу». Сьогоднішні невдачі пояснюються не тим, що т. зв. «реформи» були спрямовані на перетворення України на країну «третього світу», а начебто невмінням чи небажанням влади слідувати цим шляхом;
- атаки на радянське минуле, до яких вдаються як націоналісти, так і представники партії влади (як це сталося в Луганській області, де провладні ЗМІ взяли на озброєння антикомуністичну риторику націоналістів), що завдає електоральних збитків комуністам через відсутність у партії зваженої історичної політики і неспроможність чітко відмежуватись від деяких помилок та злочинів минулого;
- відновлення мажоритарної складової на виборах, яка забезпечила обрання в одномандатних округах ставлеників великого капіталу шляхом підкупу виборців.

Бібліографічні посилання

1. Буйко Г. В., Попов Г. Д. Уроки исторического пути, пройденного Компартией Украины. / Г. В. Буйко – К., 2011.
2. Гаража С. Антирадянщина: лампа «Полтораніна» // Комуніст. – 2012. – 21 жовт.
3. Українські ліві: між ленінізмом і соціал-демократією / За ред. О. Гараня, О. Майбороди. – К., 2000.
4. Доповідь П. М. Симоненка на Пленумі ЦК КПУ 15 грудня 2012 р. // Комуніст. – 2012. – 20 груд.
5. Звіт про роботу депутатської фракції комуністів за час роботи Верховної Ради України шостого скликання (листопад 2007 р. – липень 2012 р.). – К., 2012.
6. Зупинимо фашистів. Заява Президії ЦК КПУ // Комуніст. – 2012. – 28 жовт.
7. Івкова К. Звідки в комуністів гроші? // День. – 2012. – 12 лип.
8. Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і Пленумів ЦК, 2005–2011. – К., 2011.
9. Комуністична партія утвердилася як провідна політична сила на лівому фланзі // Комуніст. – 2012. – 17 листоп.
10. Крючков Г. Ожидания и разочарования / Г. Крючков. – Харьков, 2011.
11. Латиш Ю. В., Малиновський Р. І. Комуністична партія України у виборчій кампанії 1998 р. // Соціальна історія. – 2007. – Вип. II. – С. 85–93.
12. Латиш Ю. В. Комуністична партія України у виборчій кампанії 2002 року // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2009. – № 1. – С. 88–92.
13. Латиш Ю. В. Участь Комуністичної партії України у виборах Президента України 2010 р. // Соціальна історія. – Вип. VI. – 2010. – С. 58–66.

14. Ленин В. И. Детская болезнь «левизны» в коммунизме // ПСС. – Изд. 5-е. – Т. 41. – С. 1–104.
15. Ленин В. И. Что делать? Наболевшие вопросы нашего движения. – К., 2012.
16. Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.). – К., 2000.
17. Малиновський Р. І. Суспільно-політична діяльність Комуністичної партії України (1993–2004 рр.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01. – К., 2007.
18. Наша задача – допомогти трудящимся взяти владу. Доклад первого секретаря ЦК КПУ П. Н. Симоненко на внеочередном 45-м съезде Компартии Украины 30 июля 2012 года // Комунист України. – 2012. – № 4. – С. 19–20.
19. Офіційний сайт Центральної виборчої комісії України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/> – Доступ – 24.12.2012.
20. Передвиборна програма Комуністичної партії України // Комунист України. – 2012. – № 4. – С. 16–18.
21. Петро Симоненко: Мажоритарна система – це синонім підкупу, шантажу та адмінресурсу // Комунист. – 2012. – 3 листоп.
22. Повернемо країну народові! Звернення делегатів позачергового 45-го з'їзду Комуністичної партії України до виборців // Комунист України. – 2012. – № 4. – С. 4–12. с. 5
23. Позачерговий 45-й з'їзд Комуністичної партії України (30 липня 2012 року) // Комунист України. – 2012. – № 4. – С. 3.
24. Постанова Об'єднаного Пленуму Центрального Комітету та Центральної Контрольної Комісії КПУ «Про політичні підсумки виборів народних депутатів України 28 жовтня 2012 року й завдання партійних організацій» // Комунист. – 2012. – 20 груд.
25. Симоненко П. Рішучість справедливих. – К., 2012.

УДК 94 (477.8) «1920/1923»

Н. М. Литвин

Львівський національний університет імені Івана Франка

ДІЯЛЬНОСТЬ ДИПЛОМАТІЇ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ (1920–1923)

Показано особливості зовнішньої політики Франції, Великобританії, Німеччини, Ватикану, Італії щодо Західно-Української Народної Республіки в 1920–1923 років, діяльність галицьких дипломатів у цих країнах.

Ключові слова: Західно-Українська Народна Республіка, Франція, Великобританія, Німеччина, Ватикан, Італія, зовнішня політика.

Показаны особенности внешней политики Франции, Великобритании, Германии, Ватикана, Италии по отношению к Западно-Украинской Народной Республике в 1920–1923 гг., деятельность галицких дипломатов в этих странах.

Ключевые слова: Западно-Украинская Народная Республика, Франция, Великобритания, Германия, Ватикан, Италия, внешняя политика.

The aim of the article is to reconstruct the activities of diplomacy of West Ukrainian National Republic in the international arena, especially in Western Europe, where in 1919–1923 were the Galician diplomatic missions. In article is emphasized that in its foreign policy Galician government tried to enlist the support of Austria, Czechoslovakia, Hungary, Germany, Great Britain, France, Italy, Yugoslavia, USA, Canada and Brazil (in total 11 countries) where were send diplomatic representatives. At the same time were formed a diplomatic delegations, besides the Paris Conference, to League of Nations in Geneva, and also at a conference in Riga 1920–1921 and Genoa in 1922. The government of West Ukrainian National Republic was focused mainly on moral and political support of France and Great Britain, which played an important role in post-war reconstruction of Europe. On the basis of documents of foreign policy of West Ukrainian National Republic and other countries were shown the peculiarities of foreign policy of the biggest countries in Western Europe, first of all France, Britain, Germany, Vatican, Italy concerning the legal and political status of West Ukrainian National Republic in 1920–1923. Also was emphasized that after the Ukrainian-Polish war 1918–1919 and Soviet-Polish war 1920 Western countries, first of all Great Britain weakened its interest to the East-Central Europe, including the Ukrainian question, trying to maintain the status quo in Europe, formed by Versailles